

Angående

Evaluering af folkeskolens afgangsprøver

Dato

14.12.2001

Ref**Baggrund**

Med Handlingsplan 2001 igangsætter Danmarks Evalueringsinstitut en evaluering af folkeskolens afgangsprøver. Afgangsprøverne er det mest centralt regulerede område i folkeskolen. Den formelle ramme for folkeskolens afgangsprøver er "Bekendtgørelse om folkeskolens afsluttende prøver mv. og om karaktergivning i folkeskolen" af 31. maj 2000. I 1996 indførte man den obligatoriske projektopgave hvortil der er knyttet en udtalelse, der er en vurdering med flere aspekter end det traditionelt faglige. Eleven vælger selv om udtalelse og karakter skal påføres afgangsprøvebeviset. Den formelle ramme for projektopgaven er "Bekendtgørelse om projektopgaven i 9. klasse" af 31. maj 2000.

Jnr

2001-41-13

Side

1/4

Det er frivilligt at indstille sig til folkeskolens afgangsprøve jf. § 14: "Ved afslutningen af 9. klasse kan eleverne indstille sig til folkeskolens afgangsprøve i hvert af fagene dansk, matematik, engelsk, tysk, fransk og fysik/kemi". Selvom folkeskolens afgangsprøver er frivillige var der i 2000 ca. 90% af eleverne der gik op til afgangsprøve i dansk og matematik. I 2000 valgte 92,8% af eleverne at få karakter for den obligatoriske projektopgave. 83% af eleverne valgte at få både udtalelse og karakter påført afgangsbeviset.

Undervisningsministeriet har indledt et forsøgsarbejde "Udvikling af folkeskolens afsluttende prøver - 10. klasse" som afsluttes i foråret 2001. Formålet er at undersøge om prøverne evt. skal justeres eller ændres så de "bl.a. kan modsvare den differentierede undervisning, som skal følge de individuelle uddannelsesplaner". Undervisningsministeriets forsøgsarbejde omhandler de afsluttende prøver i 10. klasse. Denne evaluering omhandler udelukkende folkeskolens afgangsprøver i 9. klasse.

Evalueringsområde

Evalueringens fokus er dels sammenhængen mellem undervisningens tilrettelæggelse og prøverne og dels prøvernes betydning for elever, lærere og de uddannelsesinstitutioner som modtager eleverne efter folkeskolen.

Evalueringen inkluderer både tilrettelæggelse af undervisningen i prøvfag, ikke-prøvfag og tværgående emner og problemstillinger jf. §5 i "Lov om Folkeskolen". Mere specifikt:

- Dansk – et prøvfag hvor prøveformen ikke er ændret gennem en lang årrække
- Matematik – et prøvfag, hvor prøveformen er ændret i 1995 og 1997
- Historie, biologi og geografi – ikke-prøvfag medtages som sammenligningsgrundlag

- Projekt opgaven – der giver eleverne mulighed for vise, at de kan arbejde med tværgående emner og problemstillinger og inddrage deres faglige viden.

Formål

Formålet med evalueringen er at belyse sammenhængen mellem undervisningens tilrettelæggelse og prøverne. I bekendtgørelsens § 1 stk. 2 står: "Prøverne skal i videst muligt omfang afspejle det daglige arbejde i undervisningen". Det belyses i hvilken grad prøverne afspejler tilrettelæggelsen af den daglige undervisning, og i hvilken grad tilrettelæggelsen af den daglige undervisning er styret af prøveformen bl.a. ved hjælp af en sammenligning mellem tilrettelæggelsen af undervisningen i prøvefag og ikke-prøvefag. Desuden er det formålet at beskrive hvilken betydning prøverne tillægges af henholdsvis elever, lærere og de uddannelsesinstitutioner som modtager eleverne efter afgangsprøverne. Mere konkret er det evalueringens formål at sætte fokus på:

- De formelle rammer omkring afgangsprøverne og projekt opgaven:
 - De formulerede mål og rammer for afgangsprøverne og projekt opgaven på nationalt, kommunalt og lokalt niveau.
 - Det forhold at det er frivilligt for eleverne om de vil gå op til afgangsprøverne og om de vil have udtalelse og karakter for projekt opgaven påført afgangsprøvebeviset.
- Lærernes pædagogiske og didaktiske overvejelser i forhold til tilrettelæggelsen af undervisningen:
 - Fortolkning af rammerne og den betydning fortolkningen har for tilrettelæggelsen af undervisningen i prøvefag, ikke-prøvefag og tværgående emner og problemstillinger
 - Den betydning prøverne har for valg af undervisningsindhold og -former
 - Sammenligning mellem undervisningens tilrettelæggelse i prøvefag og ikke-prøvefag.
- Den formelle anvendelse af prøveresultatet ved optagelse på erhvervsskolerne og det almene gymnasium og den betydning lærerne tillægger elevkompetencer udviklet i forløbet forud for og i forbindelse med prøverne.
- En beskrivelse på oversigtsniveau af prøvefag og prøveformer i udvalgte lande baseret på en gennemgang af love og bekendtgørelser på området. Materialet indgår i evalueringens dokumentation, men ikke med en vægtfylde der nødvendigvis kan føre til at konklusioner og anbefalinger entydigt fører tilbage hertil.

Organisering af evalueringen

Evalueringsgruppe

Der nedsættes en evalueringsgruppe som er ansvarlig for de faglige vurderinger og anbefalinger. Igennem en analyse og tolkning af det indsamlede dokumentationsmateriale skal evalueringsgruppen identificere styrker og svagheder ved folkeskolens afgangsprøver i den nuværende form. Evalueringsgruppen skal konkludere på prøvernes betydning for undervisningens tilrettelæggelse og på prøvernes betydning for elever, lærere og aftagerinstitutioner og komme med anbefalinger til fremtidige prøveformer.

Evalueringsgruppen sammensættes så relevante perspektiver på folkeskolens afgangsprøver repræsenteres. Der indgår et medlem med anden nordisk baggrund. Samlet skal evalueringsgruppen dække følgende perspektiver:

- Faglig og pædagogisk indsigt i 90'ernes omstillingskrav til folkeskolen
- Praktisk og didaktisk erfaring med afgangsprøver
- Indsigt i forhold der knytter sig til didaktiske problemstillinger og/eller evaluering af unge i skolesystemet
- Indsigt i og erfaring med udvikling af prøver i et andet skolesystem i Norden
- Indsigt i prøvernes betydning for aftagerinstitutioner.

Evalueringsinstituttets projektgruppe

Evalueringsinstituttets projektgruppe har det praktiske ansvar for evalueringen og skal desuden sikre at der i evalueringsprocessen anvendes hensigtsmæssige og pålidelige metoder. Projektgruppen yder sekretariatsbistand til evalueringsgruppen.

Side
3/4

Evalueringsmetode

Forundersøgelse

Som grundlag for kommissoriet har projektgruppen gennemført en forundersøgelse bestående af litteraturstudier, studier af materiale fra Undervisningsministeriet, skolebesøg og interview med interessenter og eksperter. Formålet har været at skabe overblik over evalueringens fokusområder og sikre at evalueringen rettes mod relevante forhold og problemstillinger.

Evalueringen gennemføres med udgangspunkt i nedenstående dokumentationsmateriale:

Selvevaluering

Der gennemføres selvevalueringer på 11 udvalgte skoler fordelt over hele landet. De deltagende skoler har modtaget et brev med vejledning til sammensætning af selvevalueringegrupper. På alle 11 skoler skal der nedsættes to selvevalueringegrupper. På fem skoler skal selvevalueringegrupperne bestå af lærere der har erfaring med henholdsvis dansk og ikke-prøvefagene historie, biologi og geografi og på de øvrige seks skoler skal selvevalueringegrupperne bestå af lærere med erfaring med henholdsvis matematik og projektopgaven. Evalueringsinstituttet udarbejder en vejledning til selvevaluering til de deltagende skoler. Selvevalueringen skal indeholde de temaer som beskrives i evalueringens formål.

På baggrund af et udspil fra Evalueringsinstituttet udarbejder Prøvesektionen i Undervisningsministeriet en redegørelse for ministeriets overvejelser over fordele og ulemper ved centrale prøver, udformning af de årlige prøver herunder kriterier for valg af det stof eleverne skal til prøve i og begrundelser for at indføre nye prøveformer.

I rapporten gives en tilbagemelding på selvevalueringssrapporterne som en del af det samlede dokumentationsgrundlag.

Institutionsbesøg og interview

I forlængelse af selvevalueringen besøger medlemmer fra evalueringsgruppen og projektgruppen de skoler der har deltaget i selvevalueringen.

Brugerundersøgelser

På baggrund af en analyse af selvevalueringsrapporterne fra de 11 skoler gennemføres en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere på et større antal skoler.

Som en del af EVA's metodeudvikling arbejdes der videre med cafémetoden som et redskab til at inddrage elevernes oplevelse af evalueringens tema. Elever på 9. klassetrin inddrages ved afholdelse af elevcaféer. For også at inddrage en elevgruppe, der har fået erfaring med at gå til afgangsprøve gennemføres en undersøgelse blandt nye elever på erhvervsuddannelser, erhvervsgymnasiale uddannelser og alment gymnasiale uddannelser som kommer fra de udvalgte skoler.

Med henblik på at afdække prøvernes formelle betydning for de uddannelsesinstitutioner der modtager eleverne efter folkeskolens afgangsprøver foretages en spørgeskemaundersøgelse blandt rektorer på tekniske skoler, handelsskoler og det almene gymnasium. Desuden foretages en spørgeskemaundersøgelse blandt en gruppe lærere om den betydning de tillægger elevkompetencer udviklet i forløbet forud for og i forbindelse med prøverne.

Offentliggørelse og høring

Inden rapporten offentliggøres vil de institutioner der har gennemført en selvevaluering få lejlighed til gennem en skriftlig høring at rette faktuelle fejl og udtale sig om evalueringsrapportens konklusioner og anbefalinger.

Efter rapportens offentliggørelse kan der arrangeres et seminar med fokus på hvordan rapportens konklusioner og anbefalinger kan bruges i den videre udvikling af folkeskolens afgangsprøver.